

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
ST60, Stadsontwikkeling (ST60)
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

erfgoed@nijmegen.nl

Ons kenmerk

D260034440

Datum 24 februari 2026
Onderwerp Toezegging aankoop monumenten

Geachte leden van de raad,

Op woensdag 10 september 2025 heeft u de ‘Kadernota gemeentelijk maatschappelijk vastgoed 2025 en verder’ unaniem vastgesteld. Hierin is onder andere vastgelegd onder welke voorwaarden we vanuit de gemeente maatschappelijk vastgoed huren, aankopen of ontwikkelen. Zo moet het vastgoed een bijdrage leveren aan de ambities en doelen van de gemeente.

Tijdens de besluitronde is door het college van B&W de volgende toezegging gedaan: *“Het college zegt toe in Q1 van 2026 de gemeenteraad met een verslag te informeren over wanneer de gemeente overgaat tot het aankopen van panden om invullingen te kunnen geven aan belangrijke erfgoedlocaties.”* Met deze brief informeren wij u hierover.

Aansluiting bij huidig beleid monumenten

Op dit moment zijn er nog geen criteria vastgesteld op basis waarvan we beslissen om over te gaan tot een eventuele aankoop van cultureel erfgoed (monumenten). Wel zijn er vastgestelde criteria voor de verkoop van monumenten. Het college is van mening dat de argumenten waarom we monumenten in eigendom hebben ook toepasbaar kunnen zijn op de aankoop van monumenten. Hieronder lichten we dat toe.

Collegebesluit criteria verkoop monumenten

Op 29 maart 2022 hebben wij criteria vastgesteld over verkoop van monumenten in gemeentelijk eigendom. Het gaat om de volgende criteria:

1. *We zorgen voor een goede instandhouding en bescherming van ons erfgoed.*
2. *‘Krachtiger publieksbereik’ en ‘profilering als oudste stad’.*

Bij brief met kenmerk D220201712 hebben wij uw raad hier over geïnformeerd.

In het betreffende collegevoorstel hebben we toegelicht waarom we als gemeente monumenten in eigendom hebben. Monumenten zijn goed beschermd door ofwel de Erfgoedwet (rijksmonumenten) ofwel de gemeentelijke Erfgoedverordening (gemeentelijke monumenten) en kunnen behouden worden door middel van een passende en rendabele functie, waarmee de instandhouding gefinancierd kan worden. Toch zijn er ook redenen

om monumenten in eigendom te hebben en te houden. Voordat we tot eventuele verkoop van een monument overgaan maken we daarom een afweging op basis van deze criteria:

- *Criterium 1: We zorgen voor een goede instandhouding en bescherming van ons erfgoed*

Monumenten vallen onder dit criterium als het monument primair een erfgoeddoel heeft of herbestemd kan worden met behoud van monumentale waarden. Hierdoor kunnen deze monumenten geen rendabele functie hebben. Deze monumenten hebben veelal een hoge cultuurhistorische waarde, maar een lage economische waarde. Ze zijn hierdoor vaak kwetsbaar. Bij verkoop van deze monumenten kan instandhouding niet door een nieuwe eigenaar gegarandeerd worden. Als gemeentelijke overheid hebben wij daarom een taak om voor deze monumenten te zorgen. Het gaat hierbij om o.a. de Nicolaaskapel, Barbarossaruïne, Stevenstoren, stadsmuren en muurtorens.

In de raadsinformatiebrief van 29 maart 2022 is bij dit criterium aangegeven dat sommige gebouwen (bijv. kerken) in deze categorie kunnen vallen, terwijl ze niet ons eigendom zijn. “Er is momenteel (nog) geen beleid om deze panden te kopen. Als zich een kans voordoet, kan incidenteel wel overgegaan worden tot aankoop van een dergelijk monument.”

- *Criterium 2: Krachtiger publieksbereik en profilering als oudste stad*

Monumenten kunnen onder dit beleidsdoel vallen als het gebouw kenmerkend is voor Nijmegen, een markante positie in de stad heeft en middels een publieksfunctie bijdraagt, of in de toekomst kan bijdragen, aan profilering van Nijmegen als oudste stad.

Monumenten spelen een belangrijke rol in het vertellen van het verhaal van Nijmegen, de oudste stad van Nederland. Dit kan in combinatie met een (semi)publieksfunctie. Als we deze monumenten verkopen hebben we geen invloed meer op de programmatische invulling van deze monumenten. Omdat de gemeente Nijmegen geen professionele monumentenorganisatie kent die monumenten beheert en onderhoudt, zoals de landelijke Nationale Monumentenorganisatie of Stadsherstel (zoals in bijvoorbeeld Amsterdam), hebben (en houden) we als gemeente zelf dergelijke monumenten in eigendom. Monumenten zoals de Latijnse School, Mariënburghkapel, de Waag, Chirurgiënkamer/Kerkboog, het voormalige weeshuis met regentenkamer aan de Begijnenstraat, de Looimolen en Belvédèretoren zijn hier voorbeelden van.

Aankoop monumenten

Het college is van mening dat deze criteria ook toe te passen zijn op aankoop van monumenten ten behoeve van een erfgoedfunctie. Deze criteria hebben we verder uitgewerkt en willen we gaan gebruiken om een afweging te maken over eventuele aankoop van een monument. Het gaat om de volgende criteria:

- Het beschermde monument heeft (of krijgt in de beoogde nieuwe situatie) primair een erfgoedfunctie of kan niet herbestemd worden met behoud van monumentale waarden, waardoor geen realistisch rendabel exploitatiemodel mogelijk is en het gebouw daarom het structureel onrendabel is,
- Het monument is een parel die bijdraagt aan het vertellen van het verhaal van Nijmegen als oudste stad van Nederland. Dit zijn gebouwen of objecten die:
 - a) een belangrijke rol hebben gespeeld in de geschiedenis van Nijmegen en/of
 - b) een verhaal vertellen uit die geschiedenis en/of

c) beeldbepalend zijn voor de stad, omdat iedereen ze kent of prominent in het stadssilhouet aanwezig zijn,

- Om dit verhaal te kunnen vertellen vinden wij als gemeente openstelling van het gebouw of terrein voor het publiek gewenst,
- De gewenste publieksopenstelling zorgt voor (substantiële) vermindering van inkomsten, waardoor een functie niet of minder exploitabel wordt. Hieronder verstaan we gratis openstelling, maar ook het heffen van een lage toegangsprijs om voldoende bezoekers te kunnen garanderen.

Als een monument aan alle criteria voldoet is er aanleiding voor het college om een voorstel voor aankoop aan de raad voor te leggen. We willen terughoudend met aankoop van monumenten, vanuit een erfgoeddoel, omgaan, omdat het in eigendom hebben van monumenten geen beleidsdoel op zich is.

Deze criteria gelden niet als er vanwege een ander maatschappelijk doel (bijvoorbeeld cultuur, sport of huisvesting doelgroepen) een monument wordt aangekocht.

Pas als een monument aan alle criteria voldoet is dat reden voor het college om aankoop te overwegen. Indien wij over willen gaan tot aankoop zullen we een voorstel aan de raad voorleggen. Voor aankoop zal financiering door uw raad beschikbaar gesteld moeten worden, evenals voor de exploitatie en beheer- en onderhoudskosten van het monument. Gelet op de Kadernota gemeentelijk maatschappelijk vastgoed 2025 e.v. is minimaal een kostprijs dekkende huur noodzakelijk. Bij een functie met publieksopenstelling kan niet altijd voldoende inkomsten gegenereerd worden door een huurder om de kostprijs dekkende huur te kunnen betalen. In dat geval zal er subsidie vanuit het programma Cultuur & Cultureel Erfgoed beschikbaar moeten zijn.

Van alle andere monumenten zijn we van mening dat ze voldoende via de Omgevingswet of Erfgoedverordening beschermd zijn. Aankoop door de gemeente biedt geen betere bescherming. Bij monumenten die herbestemd gaan worden hebben we als gemeente inbreng via een procedure voor functiewijziging van het omgevingsplan. Hiermee kunnen we sturen op een voor het monument passende functie.

Wij vertrouwen er op u bij deze voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester